

Dimissionstale – Gribskov Gymnasium 2009

Kære studenter,

Nu er dagen endelig kommet, hvor I skal fejres. Og I har virkelig fortjent det – efter 3 års rejse er I nu nået frem til målet og skal sendes af sted.

Her sidder I - flotte og glade - på scenen og har i dagens anledning fået faste pladser med jeres navne på stolesæderne.

I er ikke blot den smukkeste og mest kreative årgang, I er også den største årgang i Gribskov Gymnasiums historie – 164 studenter.

Temaet for jeres eksamen i AT var ”Rejser – opdagelser, forandringer og ny viden”. Det var et krav, at der skulle være tale om en fysisk rejse – i modsætning til en indre rejse. Netop disse to rejseformer vil jeg fokusere på i dag.

Rejser giver anledning til teknologisk udvikling og ny viden på mange forskellige områder. Transportmidler som skibe, tog, biler, fly og rumfartøjer har undergået en stadig udvikling, ikke mindst efter industrialiseringen, ligesom der er udviklet nye principper for navigation og kortlægning, fra antikkens landmåling til moderne GPS. Alt dette muliggør længere og hurtigere rejser, sikrere rejser, nye rejsemål, nye handelsmuligheder, nye indsigter, nye kulturmøder, nye konflikter osv.

Rejser har gennem tiden haft mange forskellige formål, f.eks. vikingernes erobringstogter, korstog i middelalderen, handelsrejser, pilgrimsrejser, folkevandringer, migrationer, kulturejser, turistrejser, oplevelsesrejser, opdagelsesrejser og videnskabelige ekspeditioner, f.eks. Galathea 3-ekspeditionen, som én af jer i øvrigt har deltaget i for et par år siden.

Rejser som videnskabelige ekspeditioner på jorden er blevet udvidet til videnskabelige ekspeditioner ud i rummet, alle med det formål at opnå ny viden og ny erkendelse og dermed mulighed for at få ændret på hidtidige verdensbilleder og -opfattelser.

Jeg har kigget alle jeres AT-synopsis igennem. Det er yderst interessant læsning – mangfoldigheden og kreativiteten er stor. Der er emner, der går igen, f.eks. Charles Darwins rejser, Immigrationen til USA og Koloniseringen af Grønland, men også mere unikke emner som f.eks. Rockmusikkens rejse fra USA til Danmark 1956-66, Bæredygtig transport, Illegal immigration i Europa, Sirius-patroljen, Che Guevaras rejse gennem Latinamerika og Kapløbet om Sydpolen.

At lave en god problemformulering kræver blik for samspillet mellem fagene – dét har I sammen med jeres lærere tumlet med gennem alle 3 år. Følgende eksempel viser, at det er lykkedes ganske flot:

Emnet er: ”Danmarksekspeditionen og debatten om Grønland” i fagene historie og naturgeografi. Problemformuleringen lyder: *”Har Danmarksekspeditionen givet viden om det nordlige Grønland af betydning for den sikkerhedspolitiske situation mellem stormagter og for muligheden for at udnytte de naturlige ressourcer i området?”* (Mikkel Larsen, 3s)

I har i jeres synopses været rundt i stort set alle afkroge af verden og har taget hensyn til opgavens krav om en fysisk rejse.

Nu sidder I så her med jeres studenterhuer, beviset på at I er almindelige og studieforberedte, og skal om lidt videre ud i livet.

Jeres 3-årige gymnasieforløb har også været en rejse, i mange henseender en indre rejse, hvor I sammen og hver for sig har været på opdagelse, har forandret og udviklet jer og har fået masser af ny viden og nye kompetencer med i rygsækken.

Alt sammen noget, I nu skal ud at bruge i nye sammenhænge - i jeres videre studier, i nye fællesskaber og i jeres liv.

Måske er den næste rejse, I begiver jer ud på, en såkaldt dannelsesrejse.

Jeg har for nylig læst en meget interessant bog med titlen ”Vild med dannelse – fra Goethe til Google”. Heri har en række personer forholdt sig til dannelsesbegrebet før og nu - og det moderne dannelsesbegrebs betingelser.

F.eks. siger professor Harry Haue: *”Almindelse er at give den enkelte myndighed, der sætter vedkommende i stand til at reflektere over sit eget forhold til sine medmennesker, natur og samfund”*.

Mødet med andre er omdrejningspunktet i al menneskelig udvikling.

K.E. Løgstrup har formuleret det ved at sige, at vi altid står med lidt af den andens liv og skæbne i vores hænder.

Tidligere biskop Jan Lindhardt siger om skiftet i dannelsesforestillinger: *”Der er intet nyt under solen” sagde prædikanten, men det er ikke sandt længere. Nu er alt nyt, bestandigt nyt”*.

Der er tale om et paradigmeskift. Det moderne samfund og den globale økonomi kræver en forandringsdygtighed, der aldrig er set magen til før. Udfordringerne er altid nye, ligesom svarene på disse udfordringer også må være nye.

Jan Lindhardt pointerer, at nok eksisterer det gamle dannelsesideal ikke længere, men det er ikke et argument for, at dannelse, værdier og moral er blevet ligegyldige, men derimod for, at vores tid finder ind i sin måde at skabe og have værdier på.

Antropologen Ida Nicolaisen udtaler i samme bog ”Vild med dannelse”: *”Jeg har levet knap fire år af mit liv i Borneos regnskov hos et folk, der ikke havde noget dannelsesbegreb som vores. Men det er tankevækkende, at jeg i deres samfund var udannet, for jeg kendte ikke til deres kultur, før jeg med tiden lærte sproget og kunne tilegne mig deres måde at se verden på”*.

En parallel til denne rejseform er den videnskabelige ekspedition, den danske konge Frederik den V sendte til Det lykkelige Arabien i 1761. Heri deltog den unge matematiker og astronom Carsten Niebuhr sammen med 4 andre lærde personer og en tjener. Det var kun Niebuhr, der efter syv år vendte levende tilbage. Med sig havde ekspeditionen en instruks fra Kongen om, at de skulle opføre sig ordentligt og træffe beslutninger i fællesskab, samt 100 spørgsmål fra professor Michaelis fra Göttingen – det var før begrebet problemformulering blev opfundet.

Carsten Niebuhr skulle stå for beskrivelsen af jorden – altså i hovedsagen en naturvidenskabelig opgave. Hvordan det foregik, beskriver han i sine rejsebeskrivelser fra Arabien og omkringliggende lande:

”I provinsen Yemen rejser man som regel på æsler. Et middelgodt æsel går så hurtigt, at et menneske, der vil følge det, på en halv time må tilbagelægge 1750 dobbelte skridt, og de går temmelig ensformigt. Dette måtte jeg straks i begyndelsen undersøge, når jeg ville samle notater til et forbedret kort over Yemen. Efter at jeg kendte den hastighed, hvormed vi rejse, så behøvede jeg blot at lægge mærke til den tid, vi tilbragte med at komme fra ét sted til et andet og bagefter omregne den til dobbelte skridt og mil for at bestemme stedernes afstand fra hinanden.

For at finde vejens retning havde jeg blot et lommekompass. Under hele min rejse tog jeg polhøjden, så ofte jeg fandt lejlighed til det, eller som jeg fandt det nødvendigt. Når jeg havde tilbagelagt en rejse på nogle dage, satte jeg straks mine beregninger på papiret og forbedrede min rejserute ved hjælp af de observerede polhøjder. Senere føjede jeg alle de små rejser, jeg havde foretaget i Yemen, sammen, udfyldte de tomme steder med navne på de byer og landsbyer, som jeg ganske vist ikke selv havde set, men som jeg dog havde fået tilforladelige efterretninger om, og heraf er rejsekortet over Yemen så opstået” (“Carsten Niebuhrs Rejsebeskrivelse fra Arabien og andre omkringliggende lande”)

Carsten Niebuhr målte, observerede og tegnede altså kort, men opdagede snart betydningen af viden om, indsigt i og forståelse for den lokale og regionale kultur, og han samlede så mange efterretninger som muligt for at kunne bestemme placeringer af alle de vigtigste lokaliteter i et område.

Rejser – tidligere og aktuelle – er ikke mindst af betydning for jeres generation, der skal begå sig i en globaliseret og foranderlig verden.

Nu anvendes ordet globalisering så ofte, at det efterhånden er blevet en kliche. Men klimaforandringer, stigende fødevarerpriser og en international finanskriser med konsekvenser for danske lønmodtagere og husejere er blot enkelte eksempler på, hvor dybt globale begivenheder påvirker vores dagligdag.

Langt de fleste af jer kommer efter gymnasiet til at studere eller arbejde i sammenhænge som direkte eller indirekte er præget af globaliseringen. En del kommer i kortere eller længere perioder til at opholde sig i et samfund med en anden kultur og et andet sprog, måske allerede om få måneder. Mange videregående uddannelser har krav om et udlandsophold.

Dette sætter ekstra fokus på dannelsesbegrebet i et moderne samfund.

I jeres danske eksamensstil var et af emnerne: muligheder og begrænsninger i forskellige kommunikationsformer i det moderne samfund. I Morten Albæks artikel ”Smalltalkere” hedder det bl.a. *”Et ungt menneske møder hver uge flere mennesker, end hvad flere af hans forfædre mødte i løbet af et helt liv. Det unge menneske vælter sig i bekendtskaber, såkaldte venskaber og diverse netværk.... De er forfattere til millioner af sms'er og de logger sig uophørligt ind og ud af en myriade af dating sites og cyber communities. De taler hele tiden med en eller anden, via det ene eller det andet medie, på den ene eller den anden måde.”* (citater slut)

Det er ikke så mærkeligt, at nogen kalder jeres generation for ”ON-generationen”. Morten Albæk kommer i artiklen bl.a. også ind på forskellen mellem at tale og samtale, og slutter med at skrive: *”Man kan aldrig samtale for meget, men der er meget der tyder på, at nogen burde tale mindre”*. En udtalelse, der er en refleksion værd – også for de af jer, der ikke valgte at skrive om netop dette emne.

Moderne dannelse er netop også at kunne navigere mellem de enorme informationsmængder, som vi hver dag skal orientere os i. Det er vigtigt, at vi kan finde informationer, men det er lige så vigtigt, at vi kan forholde os reflekterende til den information, man finder f.eks. på Google, så den kan blive til viden. Det er det store dannelsesprojekt i dag, og også her mener jeg, gymnasiet har hjulpet jer godt på vej.

Det samfund, I skal ud at studere og senere arbejde i, er et samfund, der igen og igen lægger vægt på at være først, størst og bedst, og det stiller store krav til den enkelte. Der kræves hele tiden mere og mere. Det tror jeg, jeres forældre kan nikke genkendende til.

I er den generation, der skal tilrettelægge og forme fremtiden som et sted, der er værd at opholde sig i, fordi den bygger på værdier, der har mennesket og det menneskelige i centrum.

Måske bliver det jeres generations opgave at arbejde på at få sat hastigheden på samfundsudviklingen lidt ned, så der bliver tid til at finde en balance, der både tilgodeser arbejdsliv og fritids-/familieliv.

Her kommer jeg til at tænke på TV2's sang "De første kærester på månen". Steffen Brandts tekst fanger både den unges store drømme og fantasier – det at være de første kærester på månen, og den ældres opfattelse af, at livet først og fremmest er et godt, almindeligt og ordentligt dagligliv.

*"Og jeg der var så ung
jeg troede vi skulle være
de første kærester på månen.
Men vores himmelrum
var lige nu og her
så vi holdt bare verden gående."*

Her på sidste skoledag har I lov til at have store drømme (og følelser) – ja, det forventer vi faktisk af jer. Hvornår skulle I ellers have dem? Kunne man fristes til at spørge.

Samfundet, jeres forældre og ikke mindst I selv har en forventning om, at I sætter jer mål – det er godt at have ambitioner med sit liv – det er godt at have en plan.

I skal sætte jer høje mål mht. både uddannelse og arbejde – og jeres liv. Det er ikke givet, at I når alle jeres mål og drømme, men mindre kan også gøre det.

I skal også overveje, hvor høj en pris I vil betale for at nå målene. I skal tænke arbejdsliv og privatliv sammen, så der bliver plads til ro og glæde begge steder.

Det kan I gøre med sindsro, for (som Steffen Brandts skriver):

*"Solen drejer os tilbage
til dér hvor alting starter om igen.*

*Nu er vi landet her
vi har hvad vi skal ha
og vi er stadig stående.
Lige meget hvad der sker
på sidste skoledag...."*

Kære studenter,

”Engang troede man, at der var låg på universet. En kugleskal indkapslede hele universet og var den yderste grænse. På kugleskallen sad alle stjernerne fast som knopper på indersiden af en bold. Uden for denne grænse var der ingenting” (Den naturvidenskabelige revolution. Systime 2008).

For få uger siden blev det en realitet, at den første dansker er på vej ud i rummet. Hvem ved, måske bliver nogle af jer blandt de næste – og måske de første kærester på månen.

Som nævnt i indledningen sidder I her på jeres navngivne pladser, som nu pludselig viser sig at være katapultsæder, som om lidt affyres – om ikke helt ud til stjerneknapperne, så dog ud i verden.

Jeg ønsker jer alt muligt held og lykke med jeres videre rejse, og jeg håber, I vil møde verden med nysgerrighed og åbent sind, som Carsten Niebuhr gjorde.

Lad mig slutte med et tankevækkende ”omvendt” motto, som jeg mødte på min studierejse i Kina i efteråret: ”Gør ikke noget mod andre, som du ikke ønsker, de skal gøre mod dig”.

Hjertelig til lykke med jeres eksamen og god rejse.

Og hermed dimitterer jeg årgang 2009 fra Gribskov Gymnasium.

